

Toelichting bij de adviesnormeringen Cito Kijk- en luistertoetsen MVT 2025/2026

Toetsen 25/26 later vrijgegeven

Vorig schooljaar 24/25 is vastgesteld dat toetsinformatie voortijdig lekte (fragmenten en/of juiste antwoorden). Op scholen die vóór de officiële afnamedatum afnamen, werden foto's/opnames gemaakt van toetsinhoud en correctiesleutels, zowel tijdens papieren als digitale afnames. Na overleg met scholen zijn de toetsen in schooljaar 25/26 pas één week vóór afname vrijgegeven. Er zijn helaas alsnog enkele scholen geweest die toch te vroeg hebben afgenomen. Deze zijn door Cito benaderd. Onze maatregel heeft wel voorkomen dat er vóór de officiële afnamedatum toetsinformatie gelekt is.

Na officiële afnamedatum: social media-activiteit

We hebben geconstateerd dat er na de afnamedata toetsinformatie van voornamelijk schoolexamens voor het vwo gedeeld werd door leerlingen via TikTok en Telegram, zoals bijvoorbeeld:

- door leerlingen gereconstrueerde opgaven/antwoorden;
- door leerlingen op internet opgezochte bronmaterialen waar fragmenten van in de toets zaten;
- foto's/screenshots of overgeschreven notities van tijdens de afname;
- kernwoorden per antwoord, gezamenlijk opgebouwd tot (bijna) volledige antwoordmodellen;
- overzichten van de lengte in minuten van elk schoolexamen (voor als de titel van het schoolexamen door school is aangepast).

Geen impact op normering

Eventueel voordeel is er alleen voor leerlingen die de toets ná de afnamedatum hebben gemaakt. De normering wordt gebaseerd op de afnames van alleen de officiële afnamedag van de betreffende toets. Dat neemt niet weg dat wij dit soort delen van toetsinformatie achteraf kwalijk vinden en zoveel mogelijk willen tegengaan.

Extra maatregelen richting 2026-2027

Voor komend schooljaar overwegen we verdere maatregelen te nemen om het vroegtijdig lekken van de schoolexamens wederom te voorkomen. Daarbij kun je denken aan:

- het verder inkorten van tijd tussen de vrijgave van nieuw materiaal en de afnamedatum;
- het verder beperken of onmogelijk maken van toetsinzage voor leerlingen in de schoolexamenbank;
- het minder herleidbaar maken van toetsen op tijdsduur.

Deze maatregelen stemmen we af met scholen en delen we zo snel mogelijk zodra deze definitief zijn.

Landelijke gemiddelden en percentages onvoldoende per toets

Hieronder geven we een overzicht van de verschillende gegevens per toets van de afgelopen drie jaar. Waar mogelijk zijn er aparte gegevens voor de digitale variant en de papieren variant. Voor sommige papieren varianten zijn er te weinig afnames binnengekomen om landelijke gegevens te kunnen rapporteren. Duits bb en Spaans (alle niveaus) worden alleen digitaal afgenomen. De normering van Frans vmbo kb wordt altijd vastgelegd op basis van de normering van Frans vmbo gt.

Het is dit jaar bij geen enkele toets noodzakelijk geweest om de normering te versoepelen vanwege een te laag landelijk gemiddelde of een te hoog percentage onvoldoendes.

Spaans ook in de Caraïben afgenomen

De Kijk- en luistertoetsen Spaans worden ook afgenomen op scholen in de Caraïben. De scores daar zijn beduidend hoger, omdat Spaans voor deze leerlingen meer een moedertaal is. Dit heeft geen gevolgen voor de normering. We nemen deze data niet mee in de normering en rapporteren in dit overzicht alleen de gegevens van de scholen in Nederland.

Voor meer informatie over hoe de Kijk- en luistertoetsen worden gemaakt, en hoe de normering tot stand komt: zie de laatste pagina's van dit document. Die tekst staat ook bij de veelgestelde vragen voor leerlingen op www.luistertoetsen.nl.

Duits

Duits vwo	2024p	2024d	2025p	2025d	2026p	2026d
aantal kandidaten	382	6.594	222	6.176	1209	6722
gemiddelde	6,2	6,2	6,1	6,1	6,3	6,3
% onvoldoende	32	33	36	31	33	34

Duits vmbo kb	2024p	2024d	2025p	2025d	2026p	2026d
aantal kandidaten	–	253	–	331	–	303
gemiddelde	–	6,1	–	6,1	–	6,3
% onvoldoende	–	30	–	31	–	30

Duits havo	2024p	2024d	2025p	2025d	2026p	2026d
aantal kandidaten	267	2.187	–	3.189	983	5851
gemiddelde	6,0	6,0	–	6,2	6,0	6,1
% onvoldoende	37	35	–	28	39	35

Duits vmbo bb*	2024	2025	2026
aantal kandidaten	61	71	123
gemiddelde	6,3	6,0	6,1
% onvoldoende	25	18	24

* alleen digitaal af te nemen

Duits vmbo gt	2024p	2024d	2025p	2025d	2026p	2026d
aantal kandidaten	–	3.431	–	3.018	326	4291
gemiddelde	–	6,1	–	6,1	6,2	6,3
% onvoldoende	–	29	–	30	29	28

Engels

Engels vwo	2024p	2024d	2025p	2025d	2026p	2026d
aantal kandidaten	827	13.728	706	13.062	2794	14950
gemiddelde	6,6	6,5	6,7	6,8	6,7	6,8
% onvoldoende	27	26	25	22	27	20

Engels vmbo kb	2024p	2024d	2025p	2025d	2026p	2026d
aantal kandidaten	–	2.620	–	3.612	–	4518
gemiddelde	–	6,6	–	6,9	–	6,7
% onvoldoende	–	26	–	22	–	24

Engels havo	2024p	2024d	2025p	2025d	2026p	2026d
aantal kandidaten	966	18.023	581	13.563	3298	20881
gemiddelde	6,7	6,7	6,8	6,8	6,6	6,7
% onvoldoende	22	23	20	18	17	17

Engels vmbo bb	2024p	2024d	2025p	2025d	2026p	2026d
aantal kandidaten	–	1.281	–	1.577	–	1939
gemiddelde	–	7,2	–	7,2	–	7,2
% onvoldoende	–	16	–	19	–	16

Engels vmbo gt	2024p	2024d	2025p	2025d	2026p	2026d
aantal kandidaten	–	11.796	384	8.577	659	13235
gemiddelde	–	6,6	6,6	6,6	6,7	6,8
% onvoldoende	–	27	28	27	21	21

Frans

Frans vwo	2024p	2024d	2025p	2025d	2026p	2026d
aantal kandidaten	–	5.399	–	5.468	953	6716
gemiddelde	–	6,2	–	6,1	6,1	6,0
% onvoldoende	–	34	–	35	33	34

Frans vmbo gt*	2024p	2024d	2025p	2025d	2026p	2026d
aantal kandidaten	–	1.448	–	1.190	–	1410
gemiddelde	–	6,0	–	6,0	–	6,2
% onvoldoende	–	38	–	38	–	32

Van Frans vmbo kb zijn te weinig afnames om landelijke data te kunnen communiceren.

Frans havo	2024p	2024d	2025p	2025d	2026p	2026d
aantal kandidaten	–	3.655	–	2.614	547	4532
gemiddelde	–	6,2	–	6,0	6,1	6,2
% onvoldoende	–	28	–	35	32	30

Spaans

Spaans vwo	2024d	2025d	2026d
aantal kandidaten	1.640	1.420	1307
gemiddelde	6,4	6,6	6,4
% onvoldoende	28	25	33

Spaans havo elementair	2024d	2025d	2026d
aantal kandidaten	388	360	383
gemiddelde	6,5	6,9	6,7
% onvoldoende	17	14	13

Spaans vwo elementair	2024d	2025d	2026d
aantal kandidaten	278	391	384
gemiddelde	6,2	6,6	6,6
% onvoldoende	21	25	21

Spaans vmbo	2024d	2025d	2026d
aantal kandidaten	356	395	356
gemiddelde	6,3	6,3	6,4
% onvoldoende	19	22	19

Spaans havo	2024d	2025d	2026d
aantal kandidaten	983	955	829
gemiddelde	6,2	6,4	6,3
% onvoldoende	23	36	31

Hoe komt een Kijk- en luistertoets tot stand?

Wij maken onze toetsen met een team van toetsconstructeurs. Mensen die bij Cito werken en het hele jaar door bezig zijn om materiaal te zoeken of te maken, en daar opgaven bij te bedenken. Soms halen we het materiaal van omroepen, soms nemen wij zelf interviews af of schrijven we teksten die we laten inspreken.

Al dat materiaal leggen we voor aan een adviescommissie. Daarin zitten docenten die lesgeven in het voortgezet onderwijs. Wij vragen hun dan te kijken of ze het materiaal geschikt vinden voor leerlingen: is het interessant, is het niet te moeilijk, wordt er niet te snel gesproken? Als zij akkoord geven, gaan wij fragmenten selecteren uit het materiaal en er meerkeuze-opgaven bij bedenken. We bespreken de opgaven intensief met elkaar. De fragmenten (audio of video) worden gemonteerd door de media-afdeling van Cito.

Dat gaat weer naar de adviescommissie, die gevraagd wordt om het toetsonderdeel te maken. Zij geven dan allerlei soorten kritiek: het goede antwoord moet duidelijker, het woordgebruik van de opgaven moet eenvoudiger of korter, één van de foute antwoorden moet minder vals gemaakt worden, enzovoort.

Wij passen de opgaven dan een laatste keer aan.

Vervolgens wordt het toetsonderdeel geproeftoetst. Dat gebeurt door middel van een steekproef onder leerlingen voor wie de toets bedoeld is: vwo 6, havo 5 of vmbo 4. Honderden leerlingen in heel Nederland maken dan de opgaven. Voor hen is dit een goede manier om te oefenen voor de 'echte' Kijk- en luistertoets. Voor ons is het dé manier om te zien hoe moeilijk de opgaven nu echt zijn en of de opgaven eerlijk meten. We vragen ook feedback aan de docenten die de proeftoetsen afnemen. Na zo'n proeftoets vallen er altijd een aantal opgaven af. Opgaven die te moeilijk waren, of veel te makkelijk. Opgaven die onduidelijk waren, of waarbij door heel veel leerlingen maar wat werd gegokt. Alleen de opgaven die goed functioneerden, worden uiteindelijk opgenomen in een Kijk- en luistertoets.

Doordat wij de Kijk- en luistertoetsen zo samenstellen uit opgaven uit de proeftoetsen, kunnen we goed voorspellen hoe moeilijk de Kijk- en luistertoets is. Deze informatie nemen we mee bij de normering van de Kijk- en luistertoetsen.

Hoe komt de normering tot stand?

Als je een Kijk- en luistertoets maakt, komt er allereerst een score uit. Een leerling heeft bijvoorbeeld 26 van de 35 opgaven goed. Dan weet je alleen nog niet welk cijfer daarbij hoort. Om die score te kunnen vertalen naar een cijfer, is een normering nodig. Om uit te leggen hoe wij dat doen, moeten we eerst wat theorie uitleggen.

De score die je behaalt op een Kijk- en luistertoets is eigenlijk een weergave van hoe goed je bent in kijkluistervaardigheid. Iemand die bij de Kijk- en luistertoets Duits havo 12 goede antwoorden heeft gegeven is minder 'Duits kijkluistervaardig' dan iemand die op die toets 30 goede antwoorden had. Wij vinden het belangrijk dat, ongeacht in welk jaar je de Kijk- en luistertoets maakt, en of je de papieren of digitale toets maakt, je dezelfde kijkluistervaardigheid moet laten zien om een voldoende te halen. Omdat wij vrij goed weten hoe moeilijk de toets is, weten we ook bij welke score je genoeg kijkluistervaardigheid hebt laten zien om een voldoende te halen. En dat is niet altijd bij dezelfde score. Hoe kan dat?

Een voorbeeld: de toets Frans vwo 2022 had 35 opgaven en je had een voldoende bij score 24. De toets Frans vwo 2023 heeft ook 35 opgaven, maar daar heb je pas een voldoende bij score 26. Dat lijkt niet eerlijk, alsof er strenger is genormeerd. Maar er is niet strenger genormeerd. De toets Frans vwo 2023 was dan iets makkelijker dan die van 2022. Als een toets makkelijker is, dan moet je meer scorepunten halen om de voldoende te 'verdienen'. Je hebt dan, in dit voorbeeld, pas met score 26 bewezen dat je de

kijkluistervaardigheid hebt die wij altijd eisen om een voldoende te halen. Bij de moeilijker toets uit 2022 had je met score 24 al bewezen dat je genoeg kijkluistervaardigheid had.

Maar stel dat de toetsen Frans vwo uit 2022 en 2023 wel exact even moeilijk zijn. Dan moet de grens tussen onvoldoende en voldoende (=de cesuur) bij dezelfde score liggen. Maar als de toets van 2023 drie opgaven meer bevat, dan zal de grens tussen onvoldoende en voldoende bij de toets uit 2023 ook drie scorepunten hoger liggen.

Samengevat: als je bij de ene toets bij score 26 een 7,1 had, betekent dat dus niet altijd dat je bij de toets van een ander jaar bij score 26 ook weer een 7,1 hebt.

We normeren nooit strenger, we versoepelen wanneer nodig

In principe leggen we dus bij elke toets de lat bij dezelfde vaardigheid als vorige jaren. Als we na de afnameweek zien dat dat prima cijfers oplevert, dan is duidelijk dat we die normering één op één over kunnen nemen. Als de toets goed gemaakt is, dan zal het landelijke gemiddelde hoger uitvallen, en/of is het percentage leerlingen dat een onvoldoende haalt lager. Maar: als we zien dat met de normering het landelijke gemiddelde opeens lager dan een 6,0 is, en/of dat meer dan 40% van de leerlingen een onvoldoende gaat scoren, dan grijpen we in. We versoepelen dan de normering: we leggen de lat iets lager, zodat er weer acceptabele, landelijke cijfers verschijnen. Dit zullen we dan wel vermelden bij het publiceren van de normering.

Wat houdt de ERK-indicatie eigenlijk in?

De Kijk- en luistertoetsen zijn geen ERK-toetsen zoals de toetsen van Goethe, Cambridge of DELF. In 2013 zijn de Kijk- en luistertoetsen door buitenlandse experts bij een zogenaamde 'standaardsetting' gekoppeld aan de ERK-niveaus. Hierdoor kunnen we op basis van het cijfer dat je gehaald op de Kijk- en luistertoets een indicatie geven op welk ERK-niveau je zit. Dit geeft dus een idee van je ERK-niveau, maar is geen bewijs ervan.

